

i en el topònim provençal *Ais* < *Aics* AQUÏS), això pot donar-nos la clau de l'etimologia del nostre poble i vescomtat medieval de *Caboet* (avui *Cabó* a l'Urgellet, extret regressivament d'aquell suposat diminutiu), que com és sabut apareix en la forma *Cabodez*, -*oded*, en molts docs. des del S. IX, *Kapudeizo* a l'Acte de la Seu, en l'any 839 (-o afegida per llatinització),²⁴ *Capaiguer* a l'Alta Cerdanya és el mateix que el *capaigal* de la Vall de Cardós i Andorra 'presa o rescloseta on un rec arrenca del riu' (el *kapóigé* del Rec de Baix, em diuen a Osseja, és a les Closes, d'on parteix de la Vanera, 1959).

L'evolució fonètica AQUÏS > *Aics* i CAPIT-AQUÏS > *Cabodaics* —sigui'm permès de dir-ho ací, quan ja no puc posar-ho a *AIGUA*— suggereix la idea que la misteriosa i d'aquest mot es pugui explicar per una extensió analògica de tals denominacions topogràfiques als altres usos del mot: idea audaç, ben cert, però sostenible i digna d'anàlisi més detingut.

Capalçat adj. sembla que vol dir 'construït amb un dels costats o caps en desnivell damunt l'altre': el constructor mallorquí Josep Gelabert diu del seu mestre, el 1653, que va ser-ho i «que le enseñó a edificar entre otras cosas la *escala capalsada*», JMBover, *BiblEscrBal.*, p. 589;²⁵ cf. *DAG.* i *AlcM*; *capalça*, *capalçada*; *cabialçat* m. «llinda, part superior d'un portal» al Pinós de Mondver. *Capalt*. *Capbaix* adj., MVayreda, *La Puny.*, p. 45; «un vellet *capbaix* y tot pensatiu», Picó i Campamar; *capbaixar-se*, *capbaixenc*. *Capblanc*. *Capblau* m. 'espècie d'ànec salvatge' mall. (Muro, 1964). +*Capboig* 'esbojarrat': «Altres, més *capboigs* encara, volien senzillament recular cap al pla», MVayreda, *Sang Nova* IV, vi, 286. *Capbuit*; *capbuitada*; *capbuitejar*, -*teria*. *Capcaigut*.

Capcalent [c. 1886, Noller] no recollit diccs. segle XIX, però ús general: «¿per ventura no féu un bé al país y a la vila mateixa, evitant que tots aquells *capcalents* cayguin a mans de les tropes y sigan passats per les armes?», «ab ayres de pinxo y gran nomenada de *capcalents*», Noller (*Vilaniu*, 279; *Figura y paisatge*, 228), però és una expressió tan vella com el llatí vulgar: *caldi-cerebrius* vol dir precisament el mateix i ja apareix en la *Cena Trimalchionis* de Petroni en boca d'aquells grossers lliberts o esclaus: «qualis dominus, talis et servus: vix me teneo, nec sum natura *caldicerebrius*, sed cum coepi, matrem meam dupundi non facio» ('quan m'engego no daria per la meva mare ni una malla'), «Titus noster magnam animum habet et est *caldicerebrius*: aut hoc aut illud!», §§ 58.4, 45.5, ben glossat com «leicht erregbar, heissblütig, hitzig» per H. Schmeck.

Encaboriar-se i *cabòries* [tots dos c. 1800]: «--- què tal les coses de la guerra, i dient-li d'estes no gens bones, començant-me un poc a *encaboriar*, per no augmentar les *cabòries* me só apartat», B. de Maldà, *Coll. de la B. Vida* (p. 122); «*encaboriada* ab mos projectes ni ho entenia que 'm cridessen» i «te fons per la salut, *l'encabories* ab el gasto, no saps viure ab sossego», Pons i Mass., *Auca de la Pepa*, 211, 233, «sembla mentida com vos *encaborieu* per aquestes

ximpleres», Girbal i Jaume; crec que *cabòria* és extret d'aquest verb i participi més aviat que a la inversa: el registrà ja Lab. (1839 definit «trenca-cap, quebradero de cabeza») i el trobem després molt usat pels escriptors: *cabòria* en una carta de Verdaguer de 1866 (*Epistolari* I, 32), «li traguessen la nyonya d'entre orelles a lo mellor de sas *cabòries*», Pons i Massaveu (*La Colla del Carrer* XVI, p. 240), «*capficada* en ses *cabòries* ni esma tenia de bellugar els dits», id. (*L'Auca de la P.*, 78), MVayreda, *La Puny.*, p. 81; «promte pensà: no hi ha que témer: lo faré polític i l'interès de la lluita 'l distraurà de les puerils *cabòries* que el *capfiquen*», Noller, *Vilaniu*, 60. A part de la preocupació algun cop té més aviat el sentit de 'fantasia, idea irreal', que seria el sentit a Mallorca segons *AlcM* i és el que té en el passatge de Pelay Briz que cita el *DBal*.

Però a Menorca més que això sembla significar *anar de cabòries* l'estat del cap o de l'esperit causat per la mala vida del qui beu o va d'aventures: «un homo d'Alahó, casat, colque nit *anava de cabòries*, i tornava a cà-seva a la mal-hora; una d'aquestes nits, per escalivar-lo, sa dona llevà es blè des llum-en-crués; quan s'homo, mig torrat, tornà, encengué un llucet, agafà es llum ---», Camps Merc., *Folkl. Men.* II, 121. No crec, doncs, en l'etimologia d'*AlcM* (cf. Spitzer, *NphMgn.*, 1913, 157ss.), segons el qual seria una deformació de l'hebreu *qabbalah* 'la càbala, ciència mística', mot de significat ben diferent (per més que vulgarment hagi pres en alguna llengua moderna sentits translàtics, no populars, com ara 'intrigues, enraonies, murmuracions'), alterat per encreuament amb *memòries*, *històries*, de sentits encara més inconnexos (amb el de la càbala i el de *cabòria*): Moll s'ha deixat subduir per un hapax trobat en un text sense garantia publicat per un aficionat (revista «Catalana», 1918), on sembla referir-se realment a algun escrit cabalístic («libre de *cabòries* escrit de mà en abrahic»), però ni consta ben explícitament que aquest passatge figuri en tal escrit de 1566 (i no sigui una falòrnia del pseudoetimòleg de 1918) ni que el mot, si hi figura, estigui ben llegit; fins i tot si ho estigués fóra legítim creure que és una interpretació, a posteriori, del mot *càbala* per etimologia popular a base del terme català ja existent. Tal encreuament de *càbala* amb *memòria*, en tot cas, és ben inversemblant, tractant-se de mots de sentit i ambient tan heterogenis. Sembla més senzill i és molt més convincent d'admetre que *encaboriar-se* es va formar com *cap-ficar-se* (amb el qual, com ja ho hem vist l'aparien els bons escriptors citats), de la combinació de *cap* i *bòria* = *boira*, *emboirar-se*: *encaboriar-se* 'posar-se-li a algú el cap *emboirat*', puix que BOREAS, *bòria*, és la forma etimològica, i de fet el mateix *AlcM* ens testifica la pronúncia *kabójr̄a* a Palma de Mallorca. Ni caldria justificar la reducció de -*pb-* a -*b-*, i pensem de tota manera que hi ajudaria la duplicació dels casos com *cabussar/capbussar*, *capbrevar/cabrevar*, *ca(p)vuitada*, etc.; *caboriejar*; *encaboriament*.

+*Capbossuda* 'gossos (herba silvestre) ross. (Òpol, 1960), format amb *bossut* = 'bonyegut'.